

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. lapkričio 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas), Andžej Maciejewski (pranešėjas) ir Dalius Vasarienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **suinteresuoto asmens uždarnosios akcinės bendrovės „Arginta“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. sausio 27 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos Vitebsko srities komunalinės unitarinės vandens tiekimo ir kanalizacijos ūkio įmonės „Vitebskoblvodokanal“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos Vitebsko srities ekonominio teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių, sprendžiant užsienio teismo sprendimo pripažinimo klausimą, teisinės pagalbos neteikimo pagrindus (Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos 1992 m. spalio 20 d. sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (toliau – ir Dvišalė sutartis) 19 straipsnis), aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėja Vitebsko srities komunalinė unitarinė vandens tiekimo ir kanalizacijos ūkio įmonė „Vitebskoblvodokanal“ (toliau – ir „Vitebskoblvodokanal“) prašė pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos Vitebsko srities ekonominio teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą. Nurodytu sprendimu ieškovei „Vitebskoblvodokanal“ priteista iš atsakovės UAB „Arginta“ 406 922,66 Baltarusijos rublio skolos, 20 652,67 Baltarusijos rublio delspinigių, 24 274,67 Baltarusijos rublio kaip procentų už disponavimą svetimomis lėšomis, iš viso – 451 850,31 Baltarusijos rublio, taip pat 8640 Baltarusijos rublių už sumokėtą valstybinę rinkliavą, 6267,98 Baltarusijos rublio teisių išlaidų teisei pagalbai apmokėti, iš viso priteista 466 758,29 Baltarusijos rublio. Prašomame pripažinti 2021 m. gegužės 5 d. teismo sprendime nurodyta, kad UAB „Arginta“ suvaržė elektros energijos, už ją neatsiskaitė pagal apskaitos prietaisų rodmenis, taip pat neatsiskaitė už elektros įrenginių techninės priežiūros paslaugas. Teismas sprendimu tenkino ieškinį ir priteisė ieškovei iš atsakovės skolą, delspinigius, procesines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Pareiškėja nurodė, kad prašomu pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimu UAB „Arginta“ įpareigota sumokėti pareiškėjai vykdant elektros energijos tiekimo sutartį susikaupusias skolas. Pareiškėja nėra įtraukta į jokios valstybės sankcionuotų asmenų sąrašus.

II. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties esmė

4. Lietuvos apeliacinis teismas 2022 m. sausio 27 d. nutartimi tenkino pareiškėjos įmonės „Vitebskoblvodokanal“ prašymą ir pripažino bei leido vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos Vitebsko srities ekonominio teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą ir išdavė pareiškėjai vykdomąjį raštą pagal pripažintą ir leistą vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos Vitebsko srities ekonominio teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą.
5. Lietuvos apeliacinis teismas nutartyje nurodė, kad, esant tarptautinei dvišaliai sutarčiai dėl teisinės pagalbos, užsienio teismo sprendimo pripažinimo procedūra reiškia patikrinimą, ar nėra teismo sprendimo nepripažinimo pagrindų. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos 1992 m. spalio 20 d. sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 52 straipsnyje įtvirtintas susitariančiųjų šalių teisingumo įstaigų sprendimų civilinėse ir šeimos bylose, nuosprendžių dėl nusikaltimų padarytos žalos atlyginimo abipusio pripažinimo principas.
6. Teismas nutartyje nurodė, kad pareiškėja pateikė visus dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti pagal Dvišalę sutartį reikalingus dokumentus. Teismas nenustatė aplinkybių, patvirtinančių Dvišalės sutarties 59 straipsnio 1 bei 2 punktuose įtvirtintus atsisakymo pripažinti ar leisti vykdyti užsienio teismo sprendimą pagrindus ir 19 straipsnyje nurodytus atsisakymo suteikti teisinę pagalbą pagrindus. Prašomame pripažinti teismo sprendime nenustatyta nieko, kas kaip nors paveiktų Lietuvos Respublikos suverenitetą ar saugumą, piliečių teises ir teisėtus interesus arba prieštarautų pagrindiniams Lietuvos Respublikos įstatymų principams. 2021 m. gegužės 5 d. teismo sprendimu suinteresuotas asmuo UAB „Arginta“ įpareigota sumokėti pareiškėjai pagal sudarytas sutartis susikaupusias skolas.
7. Teismas nutartyje pažymėjo, kad nors teismų sprendimai yra priimami valstybės vardu, tai nesudaro pagrindo pripažinti, jog Vitebsko srities ekonominio teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimas priimtas išimtina Baltarusijos Respublikos prezidento arba juolab bylą nagrinėjančio teisėjo naudai. Byloje nėra ir negali būti nagrinėjamas klausimas, ar teisėtai Baltarusijos Respublikos prezidentas Aliaksandras Lukašenka eina pareigas. Vien ta aplinkybė, kad įmonė „Vitebskoblvodokanal“ yra galimai valstybinė įmonė, nesudaro pagrindo spręsti, kad ji yra tiesiogiai valdoma A. Lukašenkos, kadangi Baltarusijoje veikiančių valstybinių įmonių steigimo ir valdymo aspektai nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas. Tam tikriems Baltarusijos asmenims taikomos Europos Sąjungos sankcijos negali būti byloje išplėtos ir taikomos pareiškėjai. Pareiškėja ir 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą priėmęs teisėjas nėra įtraukti į jokios valstybės sankcionuotų asmenų sąrašus. Nėra jokių įrodymų, kad pareiškėja priklausytų A. Lukašenkai ir (ar) būtų jo tiesiogiai kontroliuojama.
8. Teismas netenkino suinteresuoto asmens UAB „Arginta“ prašymo kreiptis į Lietuvos Respublikos teisingumo ministeriją dėl informacijos apie Baltarusijos Respublikoje galiojančius ar galiojusius įstatymus ir jų taikymą teisingumo įstaigose pateikimo, t. y. kas yra A. Lukašenkos 2005

m. gruodžio 28 d. įsakymu įkurto Nacionalinės gerovės fondo lėšų valdytojas; kas ir koku periodišku nustato šio fondo dydį, išlaidų rūšį ir priima sprendimus dėl lėšų naudojimo; kas moka įmokas į šį fondą; kokia Baltarusijos Respublikos institucija ir koku teisės aktu paskyrė Jurijų Volodiną Aleksandrovičių (Volodin Jurij Aleksandrovič) Vitebsko srities ekonominio teismo teisėju; kokia Baltarusijos Respublikos institucija ar pareigūnas turi teisę atleisti iš teisėjo pareigų pirmiau nurodytą asmenį, skirti jam poveikio ar kitokias drausmines priemones. Netenkindamas suinteresuoto asmens prašymo Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad, pirma, teismas nenustatė Dvišalėje sutartyje įtvirtintų pagrindų nepripažinti Baltarusijos Respublikos teismo sprendimo, ir antra, nei Dvišalėje sutartyje, nei kitame teisės akte ar teismų praktikoje nėra nurodyta, kad, pripažindamas užsienio teismo sprendimą, Lietuvos apeliacinis teismas privalėtų tikrinti, ar sprendimą priėmęs teisėjas paskirtas į pareigas teisėtai ir pagrįstai ir ar tos šalies vadovas, pareigūnas, institucija turi teisę tokį teisėją skirti, atleisti arba skirti jam kokias nors poveikio priemones. Todėl teismas nusprendė, kad suinteresuoto asmens prašoma išreikslauti informacija iš Teisingumo ministerijos nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas, todėl netenkina prašymo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

9. Kasaciniu skundu suinteresuotas asmuo UAB „Arginta“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. sausio 27 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – pareikškęs Vitebsko srities komunalinės unitarinės vandens tiekimo ir kanalizacijos ūkio įmonės „Vitebskoblvodokanal“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos Vitebsko srities ekonominio teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą atvesti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 9.1. Prašymas pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvoje šį Baltarusijos teismo sprendimą Lietuvos apeliacinio teismo negalėjo būti tenkinamas kaip pažeidžiantis pagrindinius Lietuvos Respublikos įstatymų principus. Dvišalės sutarties 19 straipsnyje nustatyta, kad teisinė pagalba neteikiama, jeigu jos teikimas gali pakenkti Lietuvos Respublikos suverenitetui ar saugumui, piliečių teisėms ir teisėtiems interesams arba prieštarauja pagrindiniams jos įstatymų principams.
  - 9.2. Lietuvos Respublikos Seimas 2020 m. rugpjūčio 18 d. priėmė rezoliuciją Nr. XIII-3281 „Dėl padėties Baltarusijos Respublikoje po suklustotų prezidento rinkimų“, kurioje pabrėžė, kad 2020 m. rugpjūčio 9 d. Baltarusijos Respublikoje vykusiu prezidento rinkimų rezultatai buvo suklustoti, kreipėsi į Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos Tarybos, Europos Komisijos, Europos Parlamento vadovus, Europos Sąjungos ir NATO valstybių narių nacionalinius parlamentus bei vyriausybes ir ragino nepripažinti 2020 m. rugpjūčio 9 d. Baltarusijoje vykusiu rinkimų rezultatų, o A. Lukašenkos – teisėtu Baltarusijos vadovu, ragino surengti naujus demokratinius rinkimus ir įvesti sankcijas.
  - 9.3. Europos Parlamentas 2020 m. rugsėjo 17 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl padėties Baltarusijoje (2020/2779(RSP)) pabrėžė, kad Europos Parlamentas, atsižvelgdamas į Europos Vadovų Tarybos poziciją, atmeta 2020 m. rugpjūčio 9 d. Baltarusijoje įvykusių vadinamųjų prezidento rinkimų rezultatus, nes jie vyko šurkščiai pažeidžiant visus tarptautiniu mastu pripažintus standartus; nepripažįsta A. Lukašenkos Baltarusijos prezidentu pasibaigus jo dabartinei kadencijai (Rezoliucijos 1 punktą).
  - 9.4. Europos Sąjungos Taryba dėl vykdomų represijų 2020 m. lapkričio 6 d. antrame etape nustatė sankcijas A. Lukašenkai (2020 m. lapkričio 6 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2020/1648, kuriuo įgyvendinama Reglamento (EB) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijos taikomų ribojamųjų priemonių 8a straipsnio 1 dalis ir 2020 m. lapkričio 6 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (BUSP) 2020/1650, kuriuo įgyvendinamas sprendimas 2012/642/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Baltarusijai). 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad sankcijų sąrašą esantiems asmenims, be kita ko: 1) įšaldomos visos asmeniui priklausančios, jų nuosavybės teise turimos, valdomos arba kontroliuojamos lėšos ir ekonominiai ištekliai; 2) asmeniui ar jo naudai draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai leisti naudotis lėšomis arba ekonominiais ištekliais (2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 2 straipsnio 1 ir 2 dalys). Įmonė „Vitebskoblvodokanal“ yra Europos Sąjungos sankcionuoto A. Lukašenkos kontroliuojamas juridinis asmuo, nes A. Lukašenka tiesioginiu savo sprendimu Baltarusijos Respublikos prezidento vardu 2015 m. birželio 8 d. priėmė įsaką Nr. 232 „Dėl investicinio projekto įgyvendinimo“ (suvestinė redakcija po 2019 m. birželio 7 d. įsako Nr. 221 ir 2020 m. vasario 3 d. įsako Nr. 28), kuriuo įmonei „Vitebskoblvodokanal“ nurodė vykdyti Vitebsko miesto nuotekų valymo įrenginių rekonstrukcijos darbų, vykdomų įgyvendinant investicinį projektą „Baltarusija: aplinkos infrastruktūros projektas – pirmasis etapas“, užsakovo funkcijas. Nurodytas Baltarusijos Respublikos prezidento sprendimas patvirtina, jog A. Lukašenka „Vitebskoblvodokanal“ atžvilgiu patvirtino sandorio dokumentą, kuris rodo jo vyraujančią įtaką įmonei „Vitebskoblvodokanal“. Todėl, remiantis 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 2 straipsnio 2 dalimi, „Vitebskoblvodokanal“ yra draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai leisti naudotis lėšomis arba ekonominiais ištekliais. Lietuvos apeliacinis teismas šį draudimą pažeidė, nes pripažino Baltarusijos teismo sprendimą, kuriuo A. Lukašenkos kontroliuojamam asmeniui yra priteistos lėšos – 466 758,29 Baltarusijos rublio (ekvivalentas eurai – 161 499,12 Eur), t. y. suteikė galimybę A. Lukašenkos kontroliuojamam asmeniui naudotis lėšomis.
  - 9.5. Europos Sąjungos Taryba 2018 m. gegužės 4 d. paskelbė Ribojančiųjų priemonių veiksmingo įgyvendinimo ES geriausią praktiką (prieiga per internetą <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8519-2018-INIT/en/pdf>>), kurioje nurodė, kad „suteikti galimybę naudotis lėšomis nurodytam fiziniam ar juridiniam asmeniui, ar tai būtų mokama už prekes ir paslaugas, kaip dovana, siekiant susigrąžinti anksčiau pagal sutartį turėtas lėšas, ar kitaip, yra draudžiama <...>“ (49 punktą). Siekdama išnagrinėti bendruosius klausimus ir pateikti standartines formuluotes bei bendras sąvokas, kurios gali būti vartojamos teisinėse priemonėse įgyvendinant nurodytas sankcijas, Europos Sąjungos Taryba parengė 2012 m. birželio 15 d. Ribojamųjų priemonių pagal ES bendrą užsienio ir saugumo politiką įgyvendinimo ir vertinimo gaires Nr. 11205/12 (toliau – ir Gairės) (prieiga per internetą <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11205-2012-INIT/en/pdf>>), kurios papildytos naujais elementais – 2013 m. balandžio 30 d. dokumentu Nr. 9068/13 (toliau – ir Gairių nauji elementai) (prieiga per internetą <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9068-2013-INIT/en/pdf>>). A. Lukašenkos įsaku įmonei „Vitebskoblvodokanal“ nurodyta vykdyti Vitebsko miesto nuotekų valymo įrenginių rekonstrukcijos darbų užsakovo funkcijas. Remiantis Gairių naujų elementų I dalies 2 punkto d ir e papunkčių sąlygomis, „Vitebskoblvodokanal“ yra A. Lukašenkos kontroliuojamas juridinis asmuo.
  - 9.6. Prašoma pripažinti Baltarusijos teismo sprendimą priėmęs teisėjas paskirtas A. Lukašenkos. Tuo tarpu demokratinėje valstybėje teisėjus skiriantis valdžios atstovas nesprensdžia ūkiniu reikalų, nenurodinėja įmonėms, su kuo ir kokius sandorius sudarinėti, neskirsto įmonių pinigų ir mokesčių. Taip demokratiškos valstybės valdžios atstovas, skiriantis teisėjus, neatsiduria situacijoje, kai jis tampa pats teisėju savo byloje. *Nemo iudex in propria causa* (niekas negali būti teisėju savo byloje) – šis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pripažintas universalium ir visuotinai taikomu teisės principas (žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimą) buvo pažeistas. Baltarusijos prezidentas, nepaisant jo legitimumo problemos, pats skiria teisėjus ir vadovauja įmonėms, kurių ginčus sprendžia tokie teisėjai. Todėl Lietuvos teisėjai turėtų nedelsdami nustoti Lietuvoje pripažinti bet kokius sprendimus, kuriuos priima Baltarusijos teismai Baltarusijos valstybės ar jos kontroliuojamų įmonių atžvilgiu. Tokie sprendimai yra saviteisos sprendimai, kurių net termino Lietuvos teisėje nėra. Dėl pagrindinių Lietuvos Respublikos įstatymų principų pažeidimo Baltarusijos teismo 2021 m. gegužės 5 d. sprendimas negalėtų būti pripažįstamas ir leidžiamas vykdyti, todėl pareikškęs „Vitebskoblvodokanal“ prašymas turėtų būti atmestas.
  - 9.7. Suinteresuotas asmuo UAB „Arginta“ 2022 m. sausio 26 d. prašymu Lietuvos apeliacinio teismo prašė kreiptis į Lietuvos Respublikos teisingumo ministeriją dėl informacijos apie Baltarusijos Respublikoje galiojančius ar galiojusius įstatymus ir jų taikymą teisingumo įstaigose, t. y. kas yra A. Lukašenkos 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu įkurto Nacionalinės gerovės fondo lėšų valdytojas; kas

ir kokių periodiškumą nustato šio fondo dydį, išlaidų rūšį ir priima sprendimus dėl lėšų naudojimo; kas moka įmokas į šį fondą. Lietuvos apeliacinis teismas atmetė šį prašymą. UAB „Arginta“ atsiliepimo į įmonės „Vitebskoblvodokana“ prašymą dėl teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti parengimui turėjo itin trumpą terminą – 7 dienas. Per šį laikotarpį UAB „Arginta“ objektyviai negalėjo suspėti gauti bylai teisingai išspręsti reikalingų rašytinių įrodymų. Todėl ji ir pateikė tokį prašymą. Netenkinus prašymo byloje nebuvo surinkti jai teisingai išspręsti reikalingi įrodymai, t. y. buvo pažeistos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) normos dėl įrodymų rinkimo ([CPK 198 straipsnio](#) 1 dalis, 199 straipsnis).

10. Pareiškėja Vitebsko srities komunalinės unitarinės vandens tiekimo ir kanalizacijos ūkio įmonė „Vitebskoblvodokana“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. sausio 27 d. nutartį. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
  - 10.1. Suinteresuotas asmuo, vartodamas elektros energiją pagal 2017 m. sausio 3 d. elektros energijos tiekimo sutartį, už kurią priteista skola 2021 m. gegužės 5 d. teismo sprendimu, ir nusprendęs jo neskusti, tokiais veiksmais laikė, kad šis teismo sprendimas ir jo vykdymas niekaip nekenkia Dvišalės sutarties 19 straipsnyje nurodytoms teisinės pagalbos neteikimo sąlygoms: Lietuvos Respublikos suverenitetui ar saugumui, piliečių teisėms ir teisėtiems interesams, ir neprieštarauja pagrindiniams įstatymų ar demokratijos principams.
  - 10.2. Kasaciniame skunde keliama klausimai dėl 2021 m. gegužės 5 d. teismo sprendimo vykdytinumo, teisėtumo ir pagrįstumo nepatenka į pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvoje užsienio teismo sprendimus (egzekvaturos) bylų nagrinėjimo dalyką. Skundo argumentai, kad dėl ES sankcijų reguliavimo negali būti atlikta egzekvatuūra, prieštarauja egzekvatuūros procedūros sąlygoms ir paskirčiai bei nesudaro pagrindo naikinti Lietuvos apeliacinio teismo nutartį. Apeliacinis teismas, nustatęs, kad nėra Dvišalėje sutartyje įtvirtintų pagrindų nepripažinti ar neleisti vykdyti 2021 m. gegužės 5 d. sprendimo, teisėtai ir pagrįstai nevertino šio sprendimo vykdytinumo Lietuvoje procedūros, taip pat sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo. Klausimai, susiję su 2021 m. gegužės 5 d. sprendimo vykdymo procesu, nepatenka į egzekvatuūros procedūros ribas. Suinteresuotas asmuo nekelia klausimo, ar priverstinis išieškojimas iš jo turto yra negalimas. Priešingai, toks vykdymas yra galimas ir turi būti atliekamas.
  - 10.3. Egzekvatuūros procedūra neapima Apeliacinio teismo pareigos patikrinti, ar prašomą leisti vykdyti sprendimą bus galima visiškai įvykdyti vykdymo procese dėl (hipotetiškai) taikomų sankcijų. Tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje akcentuojama, kad Lietuvos apeliacinio teismo kompetencija yra apribota tik su užsienio teismų sprendimų nepripažinimo pagrindų įvertinimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-304/2012](#); 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-345-916/2019; 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-249-611/2020](#); Jokubauskas, R., *ir kiti. Užsienio teismų sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2020, p. 73–74). Kaip nurodyta Dvišalės sutarties 57 straipsnyje, „sprendimų vykdymo tvarką reguliuoja Susitariančiosios Šalies, kurios teritorijoje sprendimas vykdomas, įstatymai“. Šiuo atveju nei Dvišalė sutartis, nei Lietuvos ir kiti tarptautiniai teisės aktai, nei Lietuvos teismų praktika nesuteikia kompetencijos Lietuvos teismams egzekvatuūros procedūros metu nagrinėti ir (ar) spręsti dėl 2021 m. gegužės 5 d. sprendimo būsimų vykdymo proceso veiksmų, ypač kiek tai susiję su (hipotetiškai) taikomomis sankcijomis. Klausimai, ar antstolis išieškotas lėšas galės pervesti į pareiškėjo kredito įstaigoje atidarytą sąskaitą ir pan., nepatenka į egzekvatuūros procedūros ribas. Todėl Apeliacinis teismas pagrįstai nenagrinėjo ir netikrino galimų vykdymo proceso veiksmų.
  - 10.4. Su 2021 m. gegužės 5 d. sprendimo pripažinimo procesu (Dvišalės sutarties 59 straipsnis) nesusiję klausimai, keliama kasaciniame skunde, nėra aktualūs egzekvatuūros procedūros kontekste ir turi būti sprendžiami vykdymo proceso metu. Nė viena sankcija nenustato draudimo išieškoti lėšas iš suinteresuoto asmens ir jas paskirstyti. Nė vienas sankcija nustatytas draudimas negali būti aiškinamas kaip suteikiantis privilegijas skolininkams išvengti vykdymo proceso. Todėl net jeigu kasacinio skundo padavimo metu būtų galiojusi sankcija pareiškėjui (lot. *quod non*), tai tokia aplinkybė neturėtų jokios įtakos 2022 m. sausio 27 d. priimtos Lietuvos apeliacinio teismo nutarties teisėtumui pagal Dvišalę sutartį.
  - 10.5. Suinteresuotas asmuo nepateikė įrodymų, kad jis Baltarusijos teismo išnagrinėtoje byloje reikštų nušalinimus teisėjui dėl jo galimo šališkumo. Jis taip pat neskundė sprendimo aukštesnės instancijos teismui. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) yra konstatavęs, kad teisėjo paskyrimas nepaneigia šio teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo net nedemokratinio režimo sąlygomis (ESTT 2022 m. kovo 29 d. sprendimas byloje C-713/20). Suinteresuotas asmuo nepaneigė prezumpcijos, kad 2021 m. gegužės 5 d. sprendimą priėmęs teisėjas buvo nepriklausomas ir nešališkas.
  - 10.6. Reglamento Nr. 765/2006 2 straipsnio 4 dalyje įvardyta, kurie juridiniai asmenys priklauso nuosavybės teise ES sankcijų sąrašą esantiems asmenims ir (ar) yra jų tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojami. ES sankcijos, pritaikytos nepareiškėjui, pagal Lietuvos nacionalinius ir tarptautinius teisės aktus bei Lietuvos, ESTT ir Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (toliau – ESBT) praktiką neturi jokios teisinės įtakos 2022 m. sausio 27 d. priimtai nutarčiai. Pagal nurodytą ES Tarybos Gairių 55a punktą, kriterijus, į kurį reikia atsižvelgti vertinant, ar juridinis asmuo arba subjektas nuosavybės teise priklauso kitam asmeniui ar subjektui, yra daugiau nei 50 proc. nuosavybės teisių į subjektą arba daugumos dalies jo akcijų turėjimas. Byloje nėra nė vieno įrodymo, kuris pagrįstų, kad A. Lukašenka, kaip fiziniam asmeniui, priklauso daugiau nei 50 proc. nuosavybės teisių į pareiškėją arba jis turi daugumą akcijų. Pareiškėjas nėra įtrauktas į jokio tarptautinio teisės subjekto sankcijų sąrašus, taip pat nuosavybės teise nepriklauso ir nėra tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamas jokių sankcionuotų asmenų. Pareiškėjas yra pavaldus vietinės savivaldos organams ir yra įsteigtas ne prezidento A. Lukašenkos įsakymu pagrindu, o vykdomojo komiteto (savivaldos organo) sprendimu. Pareiškėjo veikla – nuotekų valymas Vitebsko srityje ir mieste. Lėšos, kurias antstolis jau išieškojo ir turi paskirstyti bei išmokėti pareiškėjui, bus naudojamos pareiškėjo veiklai. Suinteresuotas asmuo neįrodė, kad pareiškėjui netaikomos sankcijos paveikė įstatyme ir Dvišalėje sutartyje įtvirtintą pareiškėjo teisę kreiptis dėl užsienio teismo sprendimų pripažinimo Lietuvos Respublikoje. Net jei kasacinis teismas dėl kokios nors priežasties laikytų pareiškėją sankcionuotu asmeniu (*quod non*), ESTT, ESBT ir Lietuvos teismų praktika užtikrina net ES sankcionuotų asmenų teisę į kreiptis į teismą (ESTT 2014 m. birželio 12 d. sprendimas byloje C-314/13, 26 punktas). Sankcijos turi būti taikomos neatimant iš asmens, kurio lėšos buvo įšaldytos, teisės į veiksmingą teisingumą (ESBT 2014 m. lapkričio 10 d. nutartis byloje Nr. T-7228/12 AJ).
  - 10.7. Apeliacinio teismo nutartis nepažeidė Dvišalės sutarties 19 straipsnio išlygos (pranc. *ordre public*). Dvišalės sutarties 19 straipsnyje įtvirtinta išlyga taikoma tik kai užsienio teismų sprendimai gali pažeisti Lietuvos Konstitucijos, įstatymų ir ratifikuotų tarptautinių sutarčių nuostatas, pareiškėjas nepagrindė tokių nuostatų pažeidimo, teismo sprendimą pripažinus ir leidus jį vykdyti. Apeliacinio teismo nutarties priėmimo dieną nebuvo didžiosios dalies faktinių aplinkybių, kuriomis suinteresuotas asmuo remiasi kasaciniame skunde. Teismas bylas nagrinėja pagal galiojančią teisę ([CPK](#) 3 straipsnis), taigi Apeliacinio teismo nutarties teisėtumas ir pagrįstumas negali būti vertinamas pagal teisės aktus ir faktus, atsiradusius ne tik po ginčo santykių atsiradimo ir prašomo pripažinti teismo sprendimo priėmimo, bet ir po Apeliacinio teismo nutarties priėmimo datos.
  - 10.8. Apeliacinis teismas negalėjo pažeisti įrodymų rinkimą reglamentuojančio [CPK](#) 199 straipsnio, nes suinteresuotas asmuo neprašė šios normos taikyti. Suinteresuotas asmuo neįrodinėja, kad jis neturėjo galimybės kokius nors įrodymus savarankiškai gauti iš trečiųjų asmenų ir kad Apeliacinis teismas privalėjo taikyti [CPK](#) 199 straipsnį *ex officio* (pagal pareigas, savo iniciatyva), o tam pagrindo byloje nebuvo.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl dvišalės tarptautinės sutarties nuostatų dėl susitariančiosios šalies teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti, kai susitariančiąjai šaliai yra taikomos ekonominio poveikio priemonės

11. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas teisės klausimas dėl Europos Sąjungos teisės aktų, nustatančių ekonominio poveikio priemones (sankcijas), ir 1992 m. spalio 20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, reglamentuojančios tarpusavio teisinės pagalbos teikimo pagrindus ir tvarką, santykio.
12. Pažymėtina, kad teisės doktrinoje, kalbant apie užsienio teismų sprendimų pripažinimą ir vykdymą, vienos valstybės teismo priimtas sprendimas gali būti pripažįstamas ir vykdomas kitoje valstybėje remiantis tarptautinėje teisėje suformuotais pagarbos, arba dar kitaip – geranoriškumo ir abipusiškumo, principais (Jokubauskas, R., ir kiti. *Užsienio teismų sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2020, p. 20–27).
13. CPK 809 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad užsienio teismų (arbitražų) sprendimai Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti vykdomi tik po to, kai juos pripažįsta Lietuvos apeliacinis teismas, kaip valstybės įgaliota institucija pripažinti sprendimą. Pagal CPK 810 straipsnio 1 dalį užsienio teismų sprendimai yra pripažįstami tarptautinių sutarčių pagrindu.
14. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, jog užsienio valstybių sprendimų pripažinimo institutas yra grindžiamas principine nuostata, pagal kurią užsienio teismų sprendimai pripažįstami neperžiūrint jų esmės, t. y. teisėtumo ir pagrįstumo (CPK 810 straipsnio 4 dalis). Tarptautinių sutarčių pagrindu užsienio teismų sprendimai pripažįstami pagal šiose sutartyse nustatytas sąlygas (CPK 810 straipsnio 5 dalis), šiomis sąlygomis valstybės iš esmės susitaria dėl kontrolės, kurią valstybių teisminės institucijos vykdo viena kitos atžvilgiu, ribų jų tikslas – pamatinių pripažįstančios valstybės vidaus tvarkos nuostatų, tarp jų – piliečių teisių, apsauga. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad, esant tarptautinei dvišalei sutarčiai dėl teisinės pagalbos, užsienio teismo sprendimo pripažinimo procedūra reiškia ne ką kita kaip patikrinimą, ar nėra teismo sprendimo nepripažinimo pagrindų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-319/2002; 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249-611/2020, 12 punktas).
15. Nagrinėjamos bylos atveju Lietuvos Respublika ir Baltarusijos Respublika 1992 m. spalio 20 d. yra sudariusios sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, ši sutartis Lietuvos Respublikos Seimo buvo ratifikuota bei Lietuvai įsigaliojo 1992 m. spalio 29 d.
16. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sutarties 52 straipsnyje įtvirtintas susitariančiųjų šalių teisingumo įstaigų priimtų sprendimų abipusio pripažinimo principas. Pagal Dvišalės sutarties 52 straipsnį susitariančiosios šalys tarpusavyje pripažįsta ir vykdo įsiteisėjusius teisingumo įstaigų sprendimus civilinėse ir šeimos bylose, taip pat nuosprendžius dėl nusikaltimų padarytos žalos atlyginimo. Pagal Dvišalės sutarties 59 straipsnio normą pripažinti teismo sprendimą arba leisti jį vykdyti gali būti atsisakyta: (1) jeigu pagal susitariančiosios šalies, kurios teritorijoje priimtas sprendimas, įstatymus šis sprendimas nėra įsiteisėjęs arba neturi būti vykdomas, išskyrus atvejus, kada sprendimas turi būti vykdomas iki jo įsiteisėjimo; (2) jeigu padavęs prašymą asmuo arba atsakovas nedalyvavo procese dėl to, kad jiems arba jų įgaliotiniams (atstovams) nebuvo laiku ir nustatyta forma įteiktas šaukimas į teismą, arba dėl to, kad šaukimas buvo įvykdytas tik viešai paskelbiant arba būdu, neatitinkančiu šios sutarties nuostatų; (3) jeigu dėl to paties teisinio ginčo tarp tų pačių šalių susitariančiosios šalies teritorijoje, kur sprendimas turi būti pripažintas ir vykdomas, jau anksčiau buvo priimtas ir yra įsiteisėjęs sprendimas arba jeigu tos susitariančiosios šalies įstaiga buvo anksčiau pradėjusi procesą šioje byloje; (4) jeigu pagal šią sutartį, o šioje sutartyje nenustatytais atvejais – pagal įstatymus susitariančiosios šalies, kurios teritorijoje sprendimas turi būti pripažintas ir vykdomas, byla priklauso išimtinai jos įstaigų kompetencijai; (5) pasibaigę sprendimo vykdymo senaties terminas.
17. Be to, pagal Dvišalės sutarties 19 straipsnį teisinė pagalba neteikiama, jeigu jos teikimas gali pakenkti susitariančiosios šalies, kuriai pateikiamas prašymas, suverenitetui ar saugumui, piliečių teisėms ir teisėtiems interesams, arba prieštarauja pagrindiniams jos įstatymų principams. Teisėjų kolegija pažymi, kad šios 19 straipsnio normos turinys arba joje įtvirtinti atsisakymo teikti teisinę pagalbą pagrindai, atsižvelgiant į jų reikšmingumą ir toliau nurodytą kasacinio teismo praktiką, vertintini kaip susitariančiosios šalies viešojo tvarka.
18. Sprendžiant užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo klausimą, atitiktis Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai tikrinama tik analizuojant pripažinto ir leisto vykdyti užsienio teismo sprendimo pasekmių įtaką Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai, t. y. ar pripažinto ir leisto vykdyti užsienio teismo sprendimo vykdymas Lietuvos Respublikoje nepažeisėtų Lietuvos Respublikos viešosios tvarkos. Viešojo tvarka suprantama siaurai ir apima tik esminius Lietuvos Respublikos visuomenės santvarkos pagrindus. Ji gali būti pažeista tik tais išimtiniais atvejais, kai užsienio teismo sprendimo įvykdymas gali sukelti pasekmes, neleistinas Lietuvos teisinės sistemos pozicijai. Sąvoka „viešojo tvarka“ aiškinama kaip tarptautinė viešojo tvarka, apimanči fundamentalius sąžiningo proceso principus, taip pat imperatyviasias teisės normas, įtvirtinančias pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-612/2004; 2006 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-179/2006).
19. Viešosios tvarkos pažeidimu pripažįstami atvejai, kai nustatoma, kad užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimas ir vykdymas prieštarautų Konstitucijos įtvirtintiems pagrindiniams teisės principams ir moralės normoms, pripažįstamiems tarptautiniu mastu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2008). Viešosios tvarkos tikslas yra apsaugoti pagrindinius, gyvybiškai svarbius valstybės, visuomenės interesus, t. y. viešosios tvarkos sąvoka apima pagrindinius principus, kuriais grindžiama valstybės teisinė sistema, valstybės ir visuomenės funkcionavimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-434/2006; 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2008).
20. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 135 straipsnyje įtvirtinta, kad Lietuvos Respublika, įgyvendindama užsienio politiką, vadovaujasi visuotinai pripažintais tarptautinės teisės principais ir normomis, siekia užtikrinti šalies saugumą ir nepriklausomybę, piliečių gerovę ir pagrindines jų teises bei laisves, prisideda prie teise ir teisingumu pagrįstos tarptautinės tvarkos kūrimo, o pagal Konstitucijos 138 straipsnį tarptautinės sutartys, kurias ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisės sistemos dalis.
21. Europos Sąjungos sutarties (toliau – ir ESS) 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog Sąjungos veiksmai tarptautinėje arenoje grindžiami principais, paskatinusiais jos pačios sukūrimą, vystymąsi ir plėtrą, ir kurių įgyvendinimą ji skatina platesniame pasaulyje: demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinio ir nedalomumo, pagarbos žmogaus orumui, lygybės ir solidarumo principais bei Jungtinių Tautų Chartijos ir tarptautinės teisės principų laikymusi. Sąjunga siekia plėtoti santykius ir kurti partnerystę su trečiosiomis šalimis bei tarptautinėmis, regioninėmis arba pasaulinėmis organizacijomis, kurios taip pat laikosi pirmojoje pastraipoje nurodytų principų. Ji skatina bendrų problemų daugiašalius sprendimus, ypač priimamus Jungtinių Tautų struktūroje.
22. To paties straipsnio 2 dalyje reglamentuota, kad Sąjunga nustato ir įgyvendina bendrą politiką ir veiksmus bei siekia aukšto lygio bendradarbiavimo visose tarptautinių santykių srityse, kad: a) apgintų savo vertybes, pagrindinius interesus, saugumą, nepriklausomybę ir

vientisumą; b) įtvirtintų ir remtų demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teises ir tarptautinės teisės principus; c) išsaugotų taiką, užkirstų kelią konfliktams ir stiprintų tarptautinį saugumą pagal Jungtinių Tautų Chartijos tikslus ir principus, taip pat pagal Helsinkio baigiamąjo akto principus ir Paryžiaus Chartijos tikslus, įskaitant susijusiuosius su išorės sienomis; g) padėtų tautoms, šalims ir regionams, susidūrusiems su gėlavilnėmis nelaimėmis arba žmogaus sukeltomis katastrofomis.

23. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 215 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog kai sprendimas, priimtas pagal Europos Sąjungos sutarties V antraštinės dalies 2 skyrių, numato ekonominių ir finansinių santykių su viena ar keletu trečiųjų šalių visišką nutraukimą ar dalinį apribojimą, Taryba kvalifikuota balsų dauguma, remdamasi bendru Sąjungos vyriausiojo įgaliojimo užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos pasiūlymu, patvirtina reikiamas priemones. Apie tai ji praneša Europos Parlamentui. Vadovaujantis to paties straipsnio 2 dalimi, kai pagal Europos Sąjungos sutarties V antraštinės dalies 2 skyrių priimtas sprendimas taip nustato, Taryba pagal 1 dalyje nurodytą procedūrą gali patvirtinti ribojančias priemones, nukreiptas prieš fizinius ar juridinius asmenis, grupes ar nevalstybinius subjektus.
24. Taigi, visuotinai pripažinti tarptautinės teisės principai, taip pat Europos Sąjungos teisės aktai, kurių Lietuva, be kita ko, įsipareigojo laikytis stodama į Europos Sąjungą, yra sudėtinė Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis, o juose įtvirtinti pagrindiniai principai yra viešosios tvarkos turinio elementai. Todėl Dvišalės sutarties 19 straipsnio nuostata, jog teisinė pagalba neteikiama, jeigu jos teikimas gali pakenkti susitariančiosios šalies, kuriai pateikiamas prašymas, suverenitetui ar saugumui, piliečių teisėms ir teisėtiems interesams arba prieštarauja pagrindiniams jos įstatymų principams, turi būti aiškinama kaip apimanti ir Europos Sąjungos teisės aktų pagrindinius principus.
25. Atkreiptinas dėmesys, kad Baltarusijos Respublikai Europos Sąjungos lygiu yra taikomos ribojamosios priemonės (sankcijos), o kadangi jų paskirtis atspindi pagrindinius Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės principus, todėl jos patenka į Dvišalės sutarties 19 straipsnio taikymo apimtį ir atitinkamai taikomos sankcijos gali būti atsisakymo teikti teisinę pagalbą pagrindu pagal minėtą dvišalės tarptautinės sutarties straipsnį.
26. Bylos nagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme metu galiojusios 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių redakcijos (2021 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 straipsnio 1 punkte įtvirtinta, kad „lėšos“ (angl. *funds*) – finansinis turtas ir bet kurios rūšies nauda (privalumai) (angl. *benefit*), įskaitant tai, kas išvardyta toliau, bet tuo neapsiribojant, t. y. grynuosius pinigus, čekius, piniginius reikalavimus, vekselius, pinigines perlaidas ir visas kitas mokėjimo priemones. To paties straipsnio 2 punkte įtvirtinta, jog „lėšų įšaldymas“ – lėšų judėjimo, perdavimo, pakeitimo, naudojimo, galimybės jomis naudotis ar jų tvarkymo taip, kad dėl to pasikeistų jų kiekis, suma, buvimo vieta, nuosavybės teisė, valdymo teisė, pobūdis, paskirtis, ar atsirastų kiti pasikeitimai, kurie leistų naudotis lėšomis, įskaitant portfelio valdymą, uždraudimas.
27. 2021 m. gruodžio 2 d. redakcijos Reglamento Nr. 765/2006 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog įšaldomos visos I priede išvardytiems fiziniams ar juridiniams asmenims, subjektams ir institucijoms priklausančios, jų nuosavybės teise turimos, valdomos arba kontroliuojamos lėšos ir ekonominiai ištekliai. Vadovaujantis to paties straipsnio 2 dalimi, I priede išvardytiems fiziniams ar juridiniams asmenims, subjektams ir institucijoms ar jų naudai draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai leisti naudotis lėšomis arba ekonominiais ištekliais.
28. Teisėjų kolegija pažymi, jog reikalavimas apmokėti sąskaitą faktūrą už suteiktas paslaugas yra „piniginis reikalavimas“, priskirtinas „lėšų“ teisinei kategorijai, atitinkamai tokiems reikalavimams Reglamente nustatyta tvarka gali būti taikomas „lėšų įšaldymas“.
29. Kiek tai susiję su Reglamento pakeitimais, 2022 m. vasario 17 d. Tarybos reglamentu (ES) 2022/212, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių, buvo atlikti Reglamento Nr. 765/2006 pakeitimai, įsigalioję 2022 m. vasario 19 d. Šiais pakeitimais į Reglamentą Nr. 765/2006 *inter alia* (be kita ko), įtrauktas išsamesnis sąvokos „reikalavimas“ prasmės aiškinimas. Šie pakeitimai yra išlikę ir šiuo metu galiojančioje Reglamento Nr. 765/2006 redakcijoje (2022 m. liepos 20 d. redakcija).
30. Galiojančios redakcijos Reglamento Nr. 765/2006 1 straipsnio 15 punkte nurodyta, kad reikalavimas – kiekvienas procesiniai veiksmais patvirtintas arba nepatvirtintas reikalavimas, pateiktas iki šio reglamento įsigaliojimo dienos, jo įsigaliojimo dieną arba po jos, pagal sutartį ar sandorį arba su jais susijęs, ir visų pirma apimantis: i) reikalavimą vykdyti pareigą pagal sutartį ar sandorį arba su jais susijusią pareigą; ii) reikalavimą pratešti bet kokios formos obligacijos, finansinės garantijos ar žalos atlyginimo įsipareigojimo terminą arba juos apmokėti; iii) reikalavimą dėl kompensacijos, susijusios su sutartimi ar sandoriu; iv) priešiškinį; v) reikalavimą pripažinti, be kita ko, taikant egzekvatuūros procedūrą, bet kur priimtą teismo, arbitražo ar lygiavertį sprendimą arba užtikrinti jų vykdymą.
31. Vadovaujantis galiojančios redakcijos Reglamento Nr. 765/2006 8d straipsnio 1 dalimi, netenkinami jokie su sutartimi ar sandoriu, kurių vykdymui tiesiogini ar netiesiogini, visapusišką ar dalinį poveikį turėjo šiuo reglamentu nustatytos priemonės, susiję reikalavimai, įskaitant reikalavimus dėl žalos atlyginimo įsipareigojimo arba kitus šios rūšies reikalavimus, pavyzdžiui, reikalavimą dėl kompensacijos ar reikalavimą pagal garantiją, visų pirma reikalavimai pratešti bet kokios formos obligacijos, garantijos ar žalos atlyginimo įsipareigojimo, ypač finansinę garantiją ar finansinį žalos atlyginimo įsipareigojimą, terminą arba juos apmokėti, jeigu juos pateikė: a) I priedo sąrašė išvardyti fiziniai ar juridiniai asmenys, subjektai ar institucijos; b) Ij, Ik, Il ir Izb straipsniuose nurodyti arba V, IX ir XV prieduose išvardyti subjektai; c) bet kuris kitas Baltarusijos asmuo, subjektas ar institucija, įskaitant Baltarusijos Vyriausybę; d) bet kuris asmuo, subjektas ar institucija, veikiantys per vieną iš šios dalies a, b ar c punkte nurodytų asmenų, subjektų ar institucijų arba jų vardu.
32. Taigi, bylos nagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme metu galiojo atitinkamos redakcijos Reglamento Nr. 765/2006 1 straipsnio 2 punkte įtvirtintas draudimas, susijęs konkrečiai su „piniginiais reikalavimais“; bylos nagrinėjimo kasacine tvarka metu galiojantis teisinis reglamentavimas yra išplėstas ir apima ne tik piniginius, bet visus su sutartimi ar sandoriu, kuriems poveikį turi reglamentu nustatytos priemonės, susijusius reikalavimus (Reglamento Nr. 765/2006 8d straipsnis). Be kita ko, Reglamente sankcijų kontekste eksplicitiškai aptarti prašymai dėl teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti, juos priskiriant prie „reikalavimų“ teisinės kategorijos.
33. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip matyti iš pirmiau nurodyto teisinio reguliavimo, Reglamentas Nr. 765/2006 apima tiek į sankcijų sąrašus įtrauktoms asmenims priklausančių, tiek jų kontroliuojamų lėšų įšaldymą (Reglamento Nr. 765/2006 2 straipsnio 1 dalis), taip pat apima tiek tiesioginio, tiek netiesioginio naudojimosi lėšomis draudimą (Reglamento Nr. 765 2 straipsnio 2 dalis). Taigi jis apima taip pat valdymo ir kontrolės situacijas, taigi vien aplinkybė, jog tam tikras asmuo formaliai pats nėra įtrauktas į sankcijų sąrašus, nereiškia, jog sankcijų režimas jam nebus taikomas – už jo *de facto* gali stovėti ir sąrašą įtrauktas asmuo. Priešingas teisės aiškinimas reikštų, kad sankcijos taptų neveiksmingos, nes jas apeiti pakaktų „pašto dėžutės įmonės“, formaliai nesusijusios su tikroju savininku ir (ar) naudos gavėju, įstėgimu.
34. Reglamentas Nr. 765/2006 privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse (11 straipsnio 2 pastraipa), todėl valstybės institucijos, įskaitant teismus, turi vykdyti iš jo kylančias pareigas. Tačiau skundžiamos Lietuvos apeliacinio teismo nutarties 18 ir 19 punktai rodo akivaizdžiai per siaurą teismo atlikto tyrimo apimtį. Kilus ginčui dėl pareiškėjos padėties sankcijų režimo kontekste, apeliacinis teismas neatliko net minimalaus suinteresuoto asmens išdėstytų argumentų tyrimo – nesiaiškino, pavyzdžiui, kokia yra pareiškėjos įmonės nuosavybės forma, kokie asmenys turi sprendimų priėmimo teisę, kaip yra paskirstomas jos pelnas, kiek pagal Baltarusijos Respublikos teisėje įtvirtintą teisinį reglamentavimą prezidentui yra įprasta priimti tokius dokumentus, koks yra 2015 m. birželio 8 d. įsakymas, ir kt. Tai lėmė, kad nagrinėjamu atveju suinteresuoto asmens kelti argumentai ir pareikšti prašymai dėl duomenų išreikalavimo dėl pareiškėjo ir sankcionuoto asmens sąsajų buvo atmesti formaliai, jų net nepatikrinus.
35. Turint omenyje tokio pobūdžio sąsajų pakankamumo latentškumą, tokiais atvejais teismas negali atlikti tokio tyrimo ir vertinimo. Tokius duomenis į bylą pateikia dalyvaujantys byloje asmenys, o esant būtinybei, teismas turi teisę pats kreiptis į kompetentingus subjektus – Lietuvos

Respublikos institucijas, taip pat į Europos Komisiją (kaip tai aprašoma toliau nurodytose geriausios praktikos gairėse) – dėl jų turimos informacijos apie pareiškėją.

36. 2022 m. birželio 27 d. Europos Sąjungos Tarybos Generalinio sekretoriato pranešime Nr. 10572/22 „ES ribojamųjų priemonių veiksmingo įgyvendinimo geriausia praktika“ (toliau – Geriausia praktika) nurodoma, kad, kaip nustatyta atitinkamuose reglamentuose arba pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus, kompetentingoms institucijoms leidžiama keisti informaciją su, *inter alia*: Komisija, Taryba, EIVT ir kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis, teisėsaugos institucijomis, atitinkamais teismais ir tribunolais, kurie atsako už reglamentų, kuriais nustatomos šaldymo priemonės, ir teisės aktų dėl kovos su pinigų plovimu vykdymo užtikrinimą, kitomis tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo institucijomis, kompetentingu JT sankcijų komitetu ir kredito ir finansų įstaigomis tiek, kiek tai būtina taikant finansines ribojamąsias priemones ar siekiant užkirsti kelią pinigų plovimui (Geriausios praktikos 42 punktą).
37. Kompetentingoms institucijoms neturėtų būti kliudoma pagal jų nacionalinę teisę dalytis informacija su atitinkamomis atitinkamų trečiųjų valstybių institucijomis ir tarpusavyje, kai būtina siekiant padėti susigrąžinti pasisavintą turtą. Reglamentuose nustatyta, kad kompetentingos institucijos ir Komisija turi tarpusavyje dalytis atitinkama informacija (ten pat, 43 punktas).
38. Tais atvejais, kai valstybės narės kompetentinga institucija turi informacijos, kad į sąrašą neįtrauktas juridinis asmuo ar subjektas nuosavybės teise priklauso į sąrašą įtrauktam asmeniui ar subjektui arba yra jo kontroliuojamas, arba bet kokios informacijos, kuri gali daryti poveikį veiksmingam draudimo netiesiogiai sudaryti galimybę naudotis išdomis ar ekonominiais išteklių įgyvendinimui, atitinkama valstybė narė turėtų laikydamasi nacionalinės teisės pasidalyti atitinkama informacija su kitomis valstybėmis narėmis ir Komisija (ten pat, 70 punktas).
39. Teismui deramai nevertinant ginčo sąsajų egzistavimo ar neegzistavimo, susidaro sąlygos kilti paradoksalioms situacijoms, kai Europos Sąjungos sankcijomis draudžiami mokėjimai gali tapti galimi vien dėl to, kad dėl jų buvo priimtas užsienio teismo sprendimas, kurio pripažinimo ir leidimo procedūros metu, kaip nurodė Lietuvos apeliacinis teismas, teismo įgalinimai yra labai riboti. Laikantis tokio teisės aiškinimo, privalomos ir tiesiogiai taikomos ES teisės normos, sudarančios *inter alia*, Lietuvos Respublikos viešosios tvarkos dalį, taptų neveiksmingos. Tarptautinės sutarties 56 straipsnyje reglamentuota, kad jeigu išduodant leidimą vykdyti sprendimą teismui kyla abejonių, jis gali paprašyti paaiškinimų iš asmens, padavusio prašymą, taip pat apklausti skolininką dėl prašymo esmės.
40. Taigi, pripažinus, kad egzistuoja pagrindai pagal minėto Reglamento nuostatas vertinti, jog pareiškėjui taikomos sankcijos, vadovaujantis Dvišalės sutarties 19 straipsniu, turėtų būti atsakoma teikti teisinę pagalbą.
41. Remdamasi nurodytais motyvais, teisėjų kolegija nusprendžia, jog Lietuvos apeliacinis teismas neatskleidė bylos esmės, todėl byla grąžintina jam nagrinėti iš naujo. Nagrinėdamas bylą iš naujo, atsižvelgiant į šios nutarties 12 punkte įtvirtintus teismų sprendimų pripažinimo principus, be kita ko, teismas turėtų įvertinti Baltarusijos Respublikos prezidento 2022 m. balandžio 7 d. įsako Nr. 137 „Dėl vykdomųjų dokumentų“ turinį ir Baltarusijos Respublikos Ministrų Tarybos 2022 m. balandžio 6 d. nutarimą Nr. 209 „Dėl užsienio valstybių, vykdančių nedraugiškus veiksmus Baltarusijos juridinių ir (ar) fizinių asmenų atžvilgiu, sąrašo“, pagal kuriuos atsakoma vykdyti dvišale tarptautine sutartimi priimtus įsipareigojimus dėl Lietuvos Respublikos teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo, ar tai nepažeidžia tarptautinės teisės pripažintamų geranoriškumo ir abipusiškumo principų, tai taip pat galėtų būti savarankišku Baltarusijos Respublikos teismo sprendimo nepripažinimo pagrindu.

Dėl suinteresuoto asmens pateiktų rašytinių paaiškinimų

42. Suinteresuotas asmuo UAB „Arginta“ 2022 m. spalio 11 d. pateikė rašytinius paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad 2022 m. balandžio 7 d. Baltarusijos Respublikos prezidento įsako Nr. 137 „Dėl vykdomųjų dokumentų“ 1.1 punkte nustatyta, kad sustabdomas vykdymas užsienio rezidentų naudai išduotų (priimtų) vykdomųjų dokumentų, valstybių, vykdančių nedraugiškus veiksmus prieš Baltarusijos juridinius ir (arba) fizinius asmenis, pagal Baltarusijos Respublikos Ministrų Tarybos nustatytą tokių valstybių sąrašą. Baltarusijos Respublikos Ministrų Taryba 2022 m. balandžio 6 d. nutarimu Nr. 209 nustatė sąrašą valstybių, vykdančių nedraugiškus veiksmus Baltarusijos juridinių ir (ar) fizinių asmenų atžvilgiu; į sąrašą, be kitų valstybių, įtrauktos Europos Sąjungos valstybės narės.
43. Lietuvos [CPK 350 straipsnio](#) 8 dalyje nustatyta, kad, išsprendus kasacinio skundo priėmimo klausimą, kasacinio skundo papildyti ar pakeisti negalima. Visus argumentus dalyvaujantys byloje asmenys turėjo galimybę pateikti ir juos pateikė teismui procesiniuose dokumentuose: kasaciniame skunde, atsiliepime į kasacinį skundą. [CPK](#) neįtvirtina galimybės pateikti rašytinius paaiškinimus po to, kai kasacinis skundas yra priimamas ir įrašomas į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinę tvarką nagrinėtinų bylų sąrašą. Todėl suinteresuoto asmens UAB „Arginta“ rašytiniai paaiškinimai nepriimami ir grąžinami juos padavusiam asmeniui.
44. Prie suinteresuoto asmens UAB „Arginta“ rašytinių paaiškinimų jų prieduose Nr. 1 ir Nr. 2 yra pateikti 2022 m. balandžio 7 d. Baltarusijos Respublikos prezidento įsakas Nr. 137 „Dėl vykdomųjų dokumentų“ ir Baltarusijos Respublikos Ministrų Tarybos 2022 m. balandžio 6 d. nutarimas Nr. 209, taip pat šių teisės aktų vertimas į lietuvių kalbą. Lietuvos [CPK](#) nustatyta, kad dalyvaujantys byloje asmenys turi teisę pateikti įrodymus, susijusius su taikomos užsienio teisės normų turiniu, ir, jei užsienio teisės taikymą nustato šalių susitarimas, tai tokius įrodymus turi pateikti ginčo šalis, kuri remiasi užsienio teise ([CPK 808 straipsnio](#) 2 dalis). Suinteresuotas asmuo UAB „Arginta“ remiasi nurodytais Baltarusijos Respublikos teisės aktais, prašo į juos atsižvelgti nagrinėjant bylą, todėl suinteresuoto asmens pateikti išvardyti Baltarusijos Respublikos teisės aktai ir jų vertimas priimami į bylą kaip užsienio teisės turinio įrodymai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. sausio 27 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui. Atsisakyti priimti ir grąžinti suinteresuotam asmeniui UAB „Arginta“ rašytinius paaiškinimus. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Virgilijus Grabinskas

Andžej Maciejevski

Dalia Vasarienė